

UIA Uluslararası Meslek Standartları Mutabakat Metni Politikalarına İlişkin Öneri Kılavuzlar:

Mesleği Uygulama Kapsamı

Çeviri: Aykut Ülkütekin, Arif Şentek
Revizyon: Tuğçe Selin Tağmat

26 Mayıs 2004'te Meksika-Villahermosa'da yapılan UIA Konsey Toplantısı'nda kabul edilmiştir.

MUTABAKAT METNİ POLİTİKASINDAN

UIA, mimarlık mesleğini uygulama alanının sınırlarında süregiden genişlemeyi, gözetilecek tek kısıtlama etik ve davranış kuralları olmak üzere, teşvik ederek desteklemeli ve buna paralel olarak, bu sınırlarda oluşacak herhangi bir genişlemenin üstesinden gelebilmek için gereken bilgi ve becerilerin de artırılması için çaba göstermelidir.

GİRİŞ

Çoğu ülkede mimarlar halen, uzun yıllar boyunca evrimleşmiş mesleki uygulama şekillerine dayanan bir hizmet sunumu yapmaktadırlar. Meslek uygulamasının temel niteliklerinin genel bir derlemesi, birçok ülkenin hukukunda konuyla ilgili büyük farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Bazı ülkelerde işin başlangıcından, tamamlanmasına ve işverene teslim edilmesine kadar çalışma sürecinin bütün yönleri, mimar tarafından sağlanabilecek diğer hizmetler de dahil olmak üzere, yasal mevzuatta oldukça ayrıntılı olarak tanımlanmaktadır.

Bunun da ötesinde bazı ülkelerde, mimari hizmetlerin ana kapsamını diğer hizmetlerle birlikte ayrıntılı olarak şekillendiren düzenleme kurulları veya ilgili meslek enstitüleri bulunmaktadır. Bazı ülkelerin hukukunda ise bu konularda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

UIA, uygulamanın temel kapsamı içinde mimarların sorumluluğunun, ülkelerinde geçerli hukuki mevzuata yerleşmiş olan diğer hizmetleri yerine getirebilme olanaklarını da kapsayacak şekilde geliştirilmesinde yarar görmektedir. Diğer taraftan UIA, benzeri bir meslek uygulaması kapsamının geliştirilebilmesi için, o ülkede hizmet vermekte olan mimarlar tarafından, devlet yönetimi kademelerinde ve kamuoyunda konuyla ilgili bir duyarlık oluşturulmasının da gerekli olduğu düşüncesindedir. Bunun da ötesinde UIA, mesleğin bu doğrultuda geliştirilmiş uygulama kapsamının, bir ülkenin çevresel, sosyal ve kültürel etkenlerini ve ayrıca gene o ülkede geçerli olan etik kuralları ve yasal standartları da göz önünde tutarak belirlenmesi gerektiği görüşündedir. Mutabakat ve ilgili Kılavuz Belgeleri, bu şekilde geliştirilmiş bir meslek uygulamasının ve aynı zamanda bir mimarın verebileceği diğer hizmetlerin kapsamını tanımlar. Diğer taraftan bu belgeler, konuya ilişkin eksikliklerin olduğu ülkelerde, mimarların en geniş anlamda sahip olması gereken bu tür bilgi ve becerilere olan taleplerin güçlendirilmesine de yarar.

Mutabakat Belgesi, çoğu ülkenin hukukunda, yerel kültürel çeşitliliği yansıtan farklı koşullar, uygulamalar ve standartların bulunması nedeniyle, meslek uygulamasının temel kapsamını veya mimarın bilgi ve beceri sahibi olması gereken diğer hizmetleri düzenleyecek ve/veya geliştirecek yönetsel araçların ve/veya eğitim olanaklarının bulunamayabileceğini dikkate almaktadır. Yine de Mutabakat Belgesi, uluslararası mimarlar topluluğunun temsilcilerinin, mimarların toplum yararını gözeterek özümseyeceği ve hizmet verebileceği bir uygulamanın kapsamı üzerinde ortak görüşe varabilmeleri doğrultusunda bir ilk adımı oluşturmaktadır. UIA, üye kesimlerinin tescil/lisans kurumları arasında, ikili ve çok taraflı karşılıklı tanıma anlaşmalarının görüşülerek uygulamaya konulmasının oldukça uzun zaman alacağı ve dolayısıyla bu konuda yol gösterici kılavuzlara ve koşulları belirleyen protokollere gereksinim olduğu görüşündedir.

Mesleği Uygulamanın Kapsamı Üzerine Mutabakat Belgesi, mimarın yetkin bir şekilde sağlaması gereken ana hizmetleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Mutabakat Belgesi, her ülkede geçerli hukuki mevzuatta ancak belirli bir zaman süresi sonunda yer alabilecek, geliştirilmesi gereken daha birçok diğer hizmet ve disiplin bulunduğunu da dikkate almaktadır.

MESLEK UYGULAMA KAPSAMI ÜZERİNE KILAVUZ

Hizmetlerin Temel Kapsamı

Mimarların verdiği hizmetin kapsamı, yedi ana başlık altında sıralanan mesleki hizmet tanımından oluşur ve mimarlar belirtilen her aşamada gerekli olan hizmetleri uygun şekilde yerine getirirler:

A. Proje Yönetimi

- Proje ekibinin oluşturulması ve yönetimi
- Çalışma programı planlanması ve denetimi
- Proje maliyet kontrolü
- İşveren onay süreci
- İdari onay süreci
- Danışmanlar ve mühendislerle koordinasyon

B. Araştırma ve Planlama

- Arazi analizi
- Hedeflerin ve koşulların tanımlanması
- Kavramsal planlama

C. İnşaat Maliyet Denetimi

- İnşaat maliyet keşfi
- Tahmini inşaat bütçesinin değerlendirilmesi
- "Değer mühendisliği" (value engineering)* hesaplamaları
- İnşaat sürecinde maliyet denetimi

** **value engineering**: Özellikle anahtar teslimi götürü bedel üzerinden ihale edilmiş işlerde, proje değişikliği, sözleşmede öngörülenden farklı malzeme kullanma vb. önerilerle maliyetin düşürülmesi çalışmaları. Bu yolla sağlanan maliyet farkı, idare ve müteahhit arasında genellikle yarı yarıya paylaşılır. (ç.n.)*

D. Tasarım

- Gereksinimlerin ve koşulların doğrulanması
- Tasarım ve inşaat dosyasının hazırlanması
- Tasarımın işverenin onayına sunumu

E. Mal ve Hizmetlerin Satın Alımı

- İnşaat için gerekli mal ve hizmetlerin seçimi
- İnşaat için gerekli mal ve hizmetlerin satın alınması
- İnşaatın ihalesine danışmanlık

F. Sözleşme Yönetimi

- Şantiye yönetimine danışmanlık
- Tasarım amaçlarının netleştirilmesi ve kalite kontrol danışmanlığı
- İnşaatın gözetimi, denetimi ve rapor edilmesi
- Değişiklik talimatları ve şantiye talimatları

G. Bakım ve İşletme Planlaması

- Bina yönetimine danışmanlık
- Bina bakımı için danışmanlık
- Kullanım sonrası değerlendirme

Mimarın verdiği hizmetler yukarıda belirtilen ana hizmet konuları ile sınırlı değildir. UIA farklı ülke hukuklarında bu kapsama ek olarak çeşitli hizmetler bulunabileceğini kabul etmektedir – mimarların uygun eğitim, staj ve deneyime dayalı olarak verebileceği kent planlama, tarihsel yenileme, mevcut yapıların yenilenmesi ve benzeri hizmetler gibi.

PROJE SRECI

Herhangi bir tipte veya büyüklükteki bir proje, değişik uzmanlık alanlarından çeşitli katılımcılarla birlikte ve karmaşık problemleri çözerek, aşağıda ifade edilen temel aşamaların izlenmesiyle ilerler. Her projenin kendine özgü farklı koşulları vardır. Burada sunulan proje süreci, projenin türüne göre çeşitlilik gösterebilecek noktalar dışında, proje süreçlerinin geneli için esas alınabilecek standartları göstermektedir.

A. Tasarım ncesi Aşaması

Mimar, projeye ilişkin gereksinimleri ve sınırlamaları belirlemek ve bir proje tanımı oluşturmak için işverene danışmanlık yapar.

B. Temel Tasarım Aşaması

Mimar, yönetmelik ve şartnameler, yapı teknolojisi, iç programı ve maliyetle ilgili ana değişkenleri proje tanımında yer alan gereksinimler ve sınırlamalara dayalı olarak değerlendirir ve proje için kavramsal bir tasarım hazırlar.

C. Tasarımın Geliştirilme Aşaması

işverenin kavramsal projeyi onaylamasından sonra mimar, yapı için daha gelişmiş bir tasarım hazırlar.

D. İnşaat Dosyaları Aşaması

işverenin geliştirilen tasarımı onaylamasının ardından mimar inşaat için gerekli teknik belgeleri hazırlar.

E. Tekliflerin Alınması, Görüşmeler ve Sözleşmenin Yapılması Aşamaları

Hazırlanmış bulunan inşaat dosyalarını esas alarak mimar, bir müteahhit seçimi yapılabilmesi için sözleşme evrakını hazırlar. Mimar işin verileceği müteahhidin seçimi için işverene danışmanlık yapar ve müteahhit ile işveren arasında yapılacak resmi anlaşmayı düzenler.

F. İnşaat Aşaması

Sözleşmede ifade edilmiş bulunan binanın kalitesini sağlayabilmek için mimar, müteahhit tarafından yapılmakta olan inşaat işlerini izler, tasarımın amaçlarına açıklık getirir, gerekli bilgileri aktarır ve müteahhite yapılacak demeler için talimat verir.

G. Teslim Aşaması

işin tamamlanması ile birlikte mimar, binanın nihai kalitesinin sözleşme evrakı ile uyumlu olup olmadığını değerlendirir ve tüm idari onayların alınmış olduğunu kontrol ederek doğrular. Mimar, gerçekleştirilen projenin mteahhitten işverene resmen devredilmesi işlemlerini düzenler.

H. İnşaat Sonrası Aşaması

İnşaat sonrası aşamada mimar, binadaki kusurları düzeltmek için müteahhitin üstlendiği sorumluluğu yerine getirmesini garanti edecek mesleki hizmetleri sağlar.

I. Diğer Hizmetler

Aşağıda belirtilen hizmetler her zaman mimarın ana hizmet kapsamının dışında tutulmamaktadır. Bazı ülkelerde, mimarların bu hizmetleri işverenler ve kamu yararına gerçekleştirebilecek yetkinlikle donatılmaları şartıyla, bu hizmetler de temel hizmetler arasında yer alabilmektedirler.

- i. Yapılabilirlik çalışmaları
- ii. Tasarım ihtiyaçlarının hazırlanması (program)
- iii. Bina etüdü (denetim)
- iv. Görüşmeler (örneğin arazi kullanımı ve bölgelemenin dönüştürülmesi konusunda)
- v. Gecikmelere ve süre uzatımına ilişkin çalışmalar
- vi. Satış ve reklam yayınları için özel sunumlar
- vii. Bina kullanım/dönüşüm sürecinin programlaması
- viii. Arazi kullanımı/kent planlama
- ix. Kentsel tasarım
- x. Tesis yönetimi
- xi. Peyzaj tasarımı
- xii. İç mekan tasarımı
- xiii. Grafik ve bilgi/işaret tabelaları tasarımı
- xiv. Akustik tasarım
- xv. Aydınlatma tasarımı
- xvi. Detaylandırma uzmanlığı (örneğin giydirme cephe)
- xvii. Bina enerji araştırmaları
- xviii. Maliyet danışmanlığı hizmetleri
- xix. İnşaat yönetmelikleri ile ilgili hizmetler
- xx. Malzeme/tesisat hizmetleri
- xxi. Çevre koruma çalışmaları
- xxii. İnşaat yönetimi hizmetleri
- xxiii. Sanat eserleri için danışmanlık
- xxiv. Proje müdürlüğü hizmetleri
- xxv. Erişilebilirlik hizmetleri
- xxvi. Anlaşmazlıkların çözümü (arabuluculuk, hakemlik, uzman görüşü)
- xxvii. Tarihi yenileme
- xxviii. Mevcut yapının yenilenmesi
- xxix. Kullanım sonrası değerlendirme